

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto
Lainsäädäntöneuvos Markus Tervonen
oikeusministerio@om.fi

Lausuntopyyntönnä 18.5.2016

Lausunto osakeyhtiölain muutostarvetta koskevasta arviomuistiosta

Lausuntopyyntö

Osakeyhtiölaki on ollut voimassa lähes kymmenen vuotta ja sitä pidetään yleisesti ottaen hyvin toimivana. Lakia on muutettu useita kertoja lähinnä uudemman EU-sääntelyn voimaansaattamiseksi. Yhtiöiden toimintaympäristö ja muu yhteiskunta ovat muuttuneet olennaisesti lain voimassaoloaikana. Tavoitteena on, että yhtiölain säädäntömme on jatkuvasti hyvää kansainvälistä tasoa. Virkatyönä tehty arviomustiosta on taustoitusta mahdollisten lainvalmistelutoimeksiantojen antamista varten. Muistion valmistelun aikana järjestettiin verkkokeskustelu mahdollisista muutostarpeista. Lausuntopalautteen arvioinnin ja asian mahdollisen jatkovalmistelun helpottamiseksi lausunnossa pyydetään noudattamaan arviomuistion otsikointia.

Lausunto

Johdon lojaliteettivelvollisuus (1 luvun 8 §)

Arviomuistiossa esitetään, että yhtiön johdon tehtävien yleissäännöstä on selvyden vuoksi täydennettävä niin, että osakeyhtiölaista nimenomaisesti ilmenee myös johdon lojaliteettiperiaate sellaisena kuin se on osakeyhtiöoikeuden yleisten periaatteiden mukaan. Näin periaatetta voitaisiin helpommin soveltaa käytännön yhtiöoikeudellisessa arvioinnissa. Arviomuistiossa on todettu, että nykyisessä suomalaisessa oikeuskirjallisuudessa yhtiön etuna pidetään osakkaiden etua. Arviomuistiossa myös todetaan, että osakeyhtiölain uudistamisesta käydyssä verkkokeskustelussa on esitetty erilaisia käsityksiä siitä, miten lojaliteettivelvollisuus tulisi määrittellä: edellytetäänkö lojaaliutta yhtiön edulle, joka määrittellään osakkaiden yhteiseksi eduksi tai laajemmin esimerkiksi velvollisuudeksi edistää yhtiön toiminnan jatkuvuutta yhtiön velkojien, muiden sopimuskumppanien jne. etujen mukaisesti.

Kuntaliiton mukaan on perusteltua, että osakeyhtiölaista nimenomaisesti ilmenee myös johdon lojaliteettiperiaate sellaisena kuin se on osakeyhtiöoikeuden yleisten periaatteiden mukaan. Samassa yhteydessä hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa olisi perusteltua tarkemmin määrittellä tarkoitetaanko yhtiön etuna nimenomaisesti yhtiön osakkaiden yhteistä etua vai tuleeko arvioinnissa ottaa huomioon myös laajemmin yhtiön muiden sidosryhmien perustellut edut. Hallituksen esityksen perusteluissa olisi myös mahdollista käsitellä, miten tulisi arvioida konserniin kuuluvan tytäryhtiön johdon lojaliteettiperiaatetta konsernirakenteessa ja onko tytäryhtiön johdon lojaliteettiperiaatteen noudattamisen arvioinnissa otettava huomioon tytäryhtiön edun lisäksi myös konsernin kokonaisuus.

Osakkeiden luovutus- ja hankintaehtoja koskevien rajoitusten poistaminen tai vähentäminen (3 luvun 6 §, 15 luvun 10 §, 16 luvun 13 §, 17 luvun 13 § ja 18 luvun 1 §)

Arviomuistiossa ehdotetaan, että yhtiöjärjestykseen perustuvia osakkeiden luovutus- ja hankintaehtoja koskeva 3 luvun 6 §:n rajoitus kumotaan (sallitut vaihdannanrajoituslausekkeet). Lisäksi arviomuistiossa ehdotetaan 15 luvun 10 § muutettavaksi niin, että yhtiöjärjestyksen mukaan myös lunastukseen oikeutettu ja velvollinen voi olla myös toinen osakas tai muu taho kuin yhtiö ja 18 luvun 1 § muutettaisiin niin, että lunastusoikeuden ja -velvollisuuden synnyttävän omistuksen ja/tai äänimäärän suuruudesta ja lunastushinnasta voisi määrätä yhtiöjärjestyksestä toisin, mitä laissa on säädetty.

Arviomuistion mukaan on käytännössä tarve sallia nykyistä laajemmin yhtiöjärjestykseen perustuvat osakkeiden hankinta- ja luovutusrajoitukset. Arviomuistion mukaan voitaisiin sallia esimerkiksi laajemmin sellaiset yhtiöjärjestyksen lunastusmääräykset, joiden perusteella osakas on tietyn edellytyksin velvollinen tai oikeutettu lunastamaan toisten osakkaiden osakkeet. Lisäksi voitaisiin sallia esimerkiksi lunastushinnan tarkempi määrittely yhtiöjärjestyksessä sulautumisen, jakautumisen ja vähemmistöosakkeiden lunastuksen osalta sekä vähemmistön lunastamiseen oikeutettavan tai velvoittavan vähemmistöosuuden tarkempi määrittely.

Kuntaliitto pitää esitystä perusteltuna, koska tuolloin yhtiöjärjestyksessä voitaisiin laajemmin määrittellä osakkeiden luovutusta rajoittavat tilanteet sekä se, että yhtiöjärjestyksen mukaan lunastukseen oikeutettu ja velvollinen voi olla myös toinen osakas tai muu taho yhtiöjärjestyksessä mainituissa tilanteissa. On myös perusteltua, että lunastusoikeuden ja -velvollisuuden synnyttävän omistuksen ja/tai äänimäärän suuruudesta ja lunastushinnasta voidaan määrätä yhtiöjärjestyksestä toisin, mitä 18 luvun 1 §:ssä on säädetty. Yhtiöjärjestyksen määräyksen mahdollisuus kyseisissä tilanteissa vähentäisi tarvetta tehdä kyseisiä asioita koskevia erillisiä osakassopimuksia.

Mahdollisuus yhtiön omaisuuden panttauskieltoon yhtiöjärjestyksessä (5 luku)

Arviomuistiossa esitetään, että yhtiöjärjestyksessä tulee voida määrätä yhtiön omaisuuden panttauskiellosta, jonka mukaan yhtiö ei voi pantata omaisuuttaan tai tiettyä osaa siitä. Määräys rekisteröitäisiin kaupparekisteriin, jolloin se olisi julkinen. Rajoituksen poistamista tai lieventämistä tarkoittavan yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröintiin sovellettaisiin velkojen suojaamenettelyä. Arviomuistion mukaan edellä mainittu yhtiöjärjestyksessä määräys voisi helpottaa joissain tilanteissa yritysrahoitusta. Säännöksen etuna on myös, että panttausrajoituksen noudattamista edistäisi myös yhtiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu ja laittoman varojen rikosvastuu.

Kuntaliitto pitää perusteltuna sitä, että yhtiöjärjestyksessä tulisi voida määrätä yhtiön omaisuuden panttauskiellosta, jonka mukaan yhtiö ei voi pantata omaisuuttaan tai tiettyä osaa siitä. Yhtiöjärjestyksessä määräys poistaisi tarpeen tehdä yhtiön rahoittajien kanssa erillisiä sopimuksia siitä, ettei yhtiö tule panttaamaan omaa omaisuuttaan tai tiettyä osaa siitä. Yhtiön kaikkien velkojen ja sidosryhmien kannalta olisi selkeämpää se, että yhtiön omaisuuden panttauskiellosta tulisi tarvittaessa määrätä yhtiöjärjestyksessä eikä erillisissä yhtiön ja tiettyjen velkojen välisessä sopimuksessa. Yhtiön ja yksittäisten velkojen väliset panttauskieltosopimukset eivät myöskään saa yhtiöoikeudellista sitovuutta, mikä omalta osaltaan heikentää kyseisen sitoumuksen oikeudellista tehokkuutta suhteessa yhtiöön.

Osakkaan tiedonsaantioikeus (5 luku)

Arviomuistion mukaan uuden yksityisen osakeyhtiön kaikilla osakkailla tulisi olla oikeus tutustua yhtiön kirjanpitoon ja asiakirjoihin, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Tietojen luotamuksellisuuden (liikesalaisuudet ym.) säilyttämiseksi tulisi myös säätää tietoja saaneen osakkaan vastuusta.

Osakeyhtiölain perusteella osakkailla on tilinpäätöstietojen, yhtiökokouksen päätöksentekoa koskevien tietovaatimusten ja yhtiökokouspöytäkirjojen lisäksi laaja kyselyoikeus yhtiökokouksessa. Sen sijaan osakkailla ei ole suoraan lain nojalla oikeutta tutustua yhtiön kirjanpitoon, kirjeenvaihtoon, hallituksen pöytäkirjoihin jne. Arviomuistiossa kuitenkin todetaan, että yhtiössä voidaan sopia lain vähimmäisvaatimuksia pidemmälle menevästä osakkaan tietojensaantioikeudesta (esimerkiksi yhtiöjärjestyksessä tai osakassopimuksessa).

Lisäksi arviomuistiossa on ehdotettu osakkaan kyselyoikeuden kehittämistä siten, että johdon vastaus pitäisi antaa esimerkiksi toimintakertomusta vastaavassa muodossa, koska vastaus esittämistapaa koskeva muotovaatimus saattaisi tehostaa jossakin määrin kyselyoikeutta.

Kuntaliitto pitää perusteltuna osakkaan tiedonsaantioikeuden laajentumista. Kuntaliiton käsityksen mukaan nykyinen osakeyhtiölain 5 luvun 25 §:n mukainen osakkaan kyselyoikeus yhtiökokouksessa ei riittävässä määrin turvaa osakkeenomistajan tiedonsaantioikeutta riittävän nopeasti. Kuntaliiton mukaan osakkeenomistajilla pitäisi olla oikeus saada yhtiöstä pyytämiään tietoja myös muulloin kuin yhtiökokouksessa.

Tietojen luottamuksellisuuden (liikesalaisuuden) ynnä muun säilyttämiseksi on myös perusteltua säätää tietoja saaneen osakkaan vastuusta erikseen.

Yksityisen osakeyhtiön purkaminen (20 luku)

Arviomuistiossa on esitetty, että yksityinen osakeyhtiö on voitava purkaa myös siten, että velat maksetaan toiminnan aikana, purkamispäätös ilmoitetaan ja merkitään kaupparekisteriin ja nettovarot saa jakaa määräjän kuluttua purkamispäätöksen rekisteröinnistä. Arviomuistion mukaan yhtiön perustamisen helpottumisen lisäksi on myös helpotettava yhtiön purkamista.

Kuntaliiton mukaan yksityisille osakeyhtiöille vaihtoehtoinen kevennetty purkamismenettely on perusteltu, koska se omalta osaltaan joustavoittaa osakeyhtiön käyttämistä yritystoiminnassa ja helpottaisi poistamaan tosiasiaa toimimattomia yhtiöitä rekisteristä.

Yhtiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu (22 luku)

Arviomuistiossa esitetään, että osakeyhtiölaissa tulisi säätää myös yhtiön yhtiöoikeudellisesta vahingonkorvausvastuusta. Arviomuistiossa todetaan, että osakeyhtiölaissa ei säädetä yhtiön vastuusta vahingosta, jonka yhtiön edustaja on aiheuttanut osakeyhtiölakia rikkomalla osakkaalle tai velkojalle esimerkiksi tilanteessa, jossa ei voida osoittaa yhtiön johtoon kuuluvan tietyn henkilön tuottamusta tai vahingonkorvaussaatavaa ei voida käytännössä periä vastuuvelvollisilta ja yhtiön osakkaat käytännössä hyötyisivät aiheutuneesta oikeudenmenetyksestä (KKO 1992/66). Arviomuistiossa todetaan, että yhtiön vastuun säätely osakeyhtiölaissa on tarpeen myös yhtiöoikeudellisen vahingonkorvausvastuun ja vahingonkorvauslakiin perustuvan korvausvastuun suhteen selventämiseksi.

Kuntaliiton mukaan yhtiön yhtiöoikeudellista vahingonkorvausvastuusta on perusteltua säätää erikseen osakeyhtiölaissa. Sääntelyn yhteydessä tulee erikseen arvioida muun muassa vahingonkorvausvastuun peruste, laajuus ja sen suhde yhtiön johdon vahingonkorvausvastuuseen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Arto Sulonen
johtaja, lakiasiat

Pirkka-Petri Lebedeff
johtava lakimies

